

УДК 35.073.52

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.30.04>

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ЗА РАХУНОК ПОДАТКОВИХ ВАЖЕЛІВ

Лабунський Олександр Олександрович,
аспірант
(Донецький національний
університету імені Василя Стуса,
м. Вінниця, Україна)

У статті висвітлено ключові аспекти державної підтримки малого бізнесу за рахунок податків в окремих країнах Європи. Доведено, що для європейської економіки характерним є наступне: а) введення презумптивних мір в прибутковому оподаткуванні; б) звільнення від ПДВ та запровадження пільгових/диференційованих ставок для окремих категорій суб'єктів господарювання (наприклад фермерських господарств); в) стимулювання інвестицій у капітальні активи за рахунок зменшення податкової бази; д) надання податкових канікул; є) податкове стимулювання здійснення витрат на науково-дослідні, екологічні та інші соціальні та економіко-пріоритетні сфери. Основну увагу приділено аналізу інструментів презумптивного оподаткування в Італії, Австрії, Німеччині та Польщі.

Уточнено, що податкові презумпції характеризуються наступним: а) запровадженням опосередкованих методів встановлення податкових зобов'язань; б) спрощенням процедур системи податкового обліку та в цілому порядку адміністрування податків; в) скороченням витрат на податкове адміністрування; г) визначенням підстав застосування в кожному конкретному випадку; д) зменшенням точності визначення податкових зобов'язань задля збільшення кількості податкових надходжень.

Розглянуто запроваджені в Італії, Австрії, Німеччині та Польщі умови та критерії малого бізнесу, дотримання яких надає право вибору спеціального податкового регулювання. Доведено, що основною умовою реалізації права на податкову підтримку від держави є річний обсяг отриманого доходу (в Італії залежно від виду діяльності: харчової промисловості – 35000 євро; міжнародної торгівлі – 20000 євро; торгівлі іноземними продуктами харчування – 30000 євро; будівництва та нерухомості – 15000 євро; ресторанного та готельного бізнесу – 40000; професійної діяльності – 15000 євро; в Австрії – 22000 євро; Великобританії – 15000 фунтів стерлінгів; Німеччині – 22000 євро; Польщі – 2 млн. євро).

Обґрунтовано, що основними перевагами оподаткування за правилами малого бізнесу є: а) звільнення осіб незалежно від виду економічної діяльності від сплати податку з продажу; б) надання права малим підприємствам використовувати низку податкових знижок (залежно від країни) з торгового податку; при роботизації діяльності; запуску нового продукту на товарний ринок тощо); г) спрощення податкового та бухгалтерського обліку (ведення простої бухгалтерії, що передбачає облік господарських операцій у складі доходів та видатків на підставі ведення касової книги); д) зменшення оподаткованого доходу на суму понесених витрат; є) стимулювання інноваційної та науково-дослідної діяльності за рахунок зменшення податкової ставки чи введення адресних податкових пільг.

Ключові слова: економіко-правовий підхід, сфера господарювання, інтелектуальна власність, суб'єкти інноваційної діяльності, товари і послуги, бюджет, фізичні особи – підприємці, самозайняті особи, податки, малий бізнес.

STATE SUPPORT OF SMALL BUSINESSES IN EUROPEAN COUNTRIES THROUGH TAX LEVERS

Labunskyi Oleksandr Oleksandrovich,
Postgraduate Student
(Vasyl Stus Donetsk National University,
Vinnytsia, Ukraine)

The article highlights the key aspects of the state support for small businesses through taxes in certain European countries. It was proved that the following are the key features of the European economy: a) the introduction of presumptive measures in income taxation; b) exemption from VAT and introduction of preferential/differentiated rates for certain categories of business entities (for example, farms); c) stimulation of investments in capital assets due to the reduction of the tax base; e) provision of the tax holidays; g) tax incentives for spending on research, environmental and other social and economic priority areas. The main attention was paid to the analysis of the instruments of presumptive taxation in Italy, Austria, Germany and Poland.

It was specified that tax presumptions are characterized by the following: a) introduction of indirect methods of establishing tax liabilities; b) simplifying the procedures of the tax accounting system and the general order of tax administration; c) reduction of tax administration costs; d) determination of grounds for application in each specific case; e) reducing the accuracy of determining tax liabilities in order to increase the amount of tax revenues.

The conditions and criteria of small business introduced in Italy, Austria, Germany and Poland, compliance with which gives the right to choose a special tax regulation, were considered. It was proved that the main condition for exercising the right to the tax support from the state is the annual amount of income received (in Italy, depending on the type of activity: food industry – 35,000 euros; international trade – 20,000 euros; trade in foreign food products – 30,000 euros; construction and real estate – 15,000 EUR; restaurant and hotel business – 40,000; professional activity – EUR 15,000; in Austria – EUR 22,000; Great Britain – £15,000; Germany – EUR 22,000; Poland – EUR 2 million).

It was clarified that the main advantages of the taxation according to the rules of small business are: a) exemption of persons regardless of the type of economic activity from paying sales tax; b) granting the right to small businesses to use a number of tax discounts (depending on the country) from the trade tax; during robotization of activities; launch of a new product on the commodity market, etc.); d) simplification of tax and accounting (maintenance of simple accounting, which involves accounting of business operations as part of income and expenses based on keeping a cash book); e) reduction of taxable income by the amount of incurred expenses; f) stimulation of innovative and scientific research activities by reducing the tax rate or introducing targeted tax benefits.

Key words: economic and legal approach, economic sphere, intellectual property, subjects of innovative activity, goods and services, budget, natural persons/entrepreneurs, self-employed persons, taxes, small business.

Постановка проблеми. Військова агресія РФ проти України викликала масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, принесла людські жертви та соціальні втрати, призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності й обсягів накопичених активів. Тільки за 2022 рік національна економіка втратила 29,2% реального ВВП. Проте, не дивлячись на це держава змушена запроваджувати податкові інструменти, які направлені на вивід суб'єктів

господарювання з економічної ремісії, зокрема, в сфері малого бізнесу. Враховуючи євроінтеграційні процеси та поступову адаптацію українського законодавства до законодавства ЄС важливо досліджувати питання щодо вдосконалення оподаткування суб'єктів малого підприємництва з урахуванням зарубіжного досвіду, адаптованого до національної економіки та реалій в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню теоретичних та практичних проблем оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва в зарубіжних країнах приділяли увагу в своїх роботах такі вчені, як: Л. П. Коваль, А. А. Левшук, М. В. Мірошніченко, Г. Т. Михальчинець [1–4].

Мета статті. Метою статті є аналіз стану правового регулювання оподаткування малого бізнесу в окремих країнах Європи (Італії, Австрії, Німеччині, Польщі) з метою їх узагальнення та вироблення пропозицій щодо можливості подальшого використання в Україні під час проведення податкової реформи.

Виклад основного матеріалу. З 1998 року в нашій країні запроваджено спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, що представляє собою спеціальний податковий режим для суб'єктів малого підприємництва та передбачає заміну низки податків і зборів єдиним податком, веденням спрощеного податкового обліку та звітності за умов відповідності суб'єкта господарювання певним кількісним та якісним критеріям. З моменту введення і до сьогодні ця система оподаткування залишається одним з дискусійних питань податкової реформи в Україні й однозначно потребує модернізації.

Для країн ЄС введення аналогічного податку не є характерним. Як-правило в європейській економіці державна підтримка малого бізнесу здійснюється в межах загальної системи оподаткування за рахунок комплексу заходів: а) введення презумптивних м'як в прибутковому оподаткуванні; б) звільнення від ПДВ та запровадження пільгових/ диференційованих ставок для окремих категорій суб'єктів господарювання (наприклад фермерських господарств); в) стимулювання інвестицій у капітальні активи за рахунок зменшення податкової бази; д) надання податкових канікул; є) податкового стимулювання витрат на науково-дослідні, екологічні та інші соціальні та економіко-пріоритетні сфери [1, с. 402–403; 2, с. 151].

Презумптивне оподаткування у світовій податковій практиці не є новим явищем й практика його запровадження є характерною не тільки для країн Європи а й для США, адже, такі моделі оподаткування передбачають виокремлення податкової бази й застосування інших економічних показників при розрахунку податків [5]. М. В. Мірошніченко, досліджуючи правову природу податкових презумпцій, характеризує останні як системоутворюючі явища деяких податкових інститутів й наводить низку основних їх характеристик: а) запровадження опосередкованих методів встановлення податкових зобов'язань; б) спрощення процедур системи податкового обліку та в цілому порядку адміністрування податків; в) скорочення витрат на податкове адміністрування; г) визначення підстав застосування в кожному конкретному випадку окремо з урахуванням потреб податково-правового регулювання; д) зменшення точності визначення податкових зобов'язань задля збільшення кількості податкових надходжень [3, с. 190–191]. Цілком слушною є теза, що законодавець при такому підході, може звертатися як до реальних даних податкової, бухгалтерської документації, так і опосередкованих засобів визначення бази оподаткування, заснованих на певних припущеннях [3, с. 190]. Прикладом втілення подібної характеристики в українську податкову практику є запровадження єдиного податку та встановлення його ставок для кожної групи платника залежно від різних економічних показників (мінімальна заробітна плата, обсяг виручки та доходу, вид сільськогосподарських

земель та економічної діяльності (Розділ ПК України) [6]. Розглянемо більш детально інструменти презумптивного оподаткування, які введені для підтримки малого бізнесу в окремих країнах Європи.

В Італії, наприклад, презумптивний податок консолідує в себе прибутковий податок, регіональні та муніципальні додаткові збори з виробництва й розповсюджуються виключно на фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. При цьому, основним критерієм переходу на сплату такого оподаткування є дотримання кількісного критерію економічної діяльності за податковий період, зокрема, для: харчової промисловості – 35000 євро; міжнародної торгівлі – 20000 євро; торгівлі іноземними продуктами харчування – 30000 євро; будівництва та нерухомості – 15000 євро; ресторанного та готельного бізнесу – 40000; професійної діяльності – 15000 [1, с. 404]. Податок до сплати розраховується за ставкою 15% від бази оподаткування.

В Австрії податкова підтримка малих підприємств виражається, перш за все, звільненням від обов'язку сплачувати податок з обороту (ПДВ) якщо річний оборот підприємства не перевищує 22 тис. євро. При цьому, допускається однократне перевищення зазначеної суми підприємством протягом п'яти послідовних років, але не більш як на 15%. Як форму державної підтримки слід розглядати й можливість запровадження індивідуального графіка сплати податків для підприємств, що потрапили у складну фінансову ситуацію (як правило, він розраховується на рік, виходячи із рентабельності) [1, с. 405].

Оподаткування доходів фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності підпадає під загальне регулювання Законом Австрії «Про прибутковий податок» (Einkommensteuergesetz) [6], що передбачає прогресивне оподаткування, при якому розмір ставки обумовлений виключно річним (за календарний рік) розміром доходу, а сам: а) до 11000 євро ставка податку становить – 0% (йдеться про так званий неоподатковуваний мінімум); б) від 11000-18000 євро – 25%; в) 18000 – 31000 євро – 35%; г) від 31000-60000 євро – 42%; д) від 60000 – 90000 євро – 48%; е) від 90000 – 1000000 євро – 50%; ж) більш ніж 1000000 – 55% [7]. Слід зауважити, що законодавством закріплено право на використання податкової знижки (оплата різних медичних послуг, догляду за дитиною тощо) незалежно від виду отриманого доходу, зокрема, підприємницького. Окрім цього австрійський уряд запровадив податкову пільгу у формі податкових відрахувань на понесені витрати (плата за навчання, за придбання спеціального одягу та літератури, мовні курси, вартість транспорту тощо) для дослідників (Zuzugsfreibetrag), які переїжджають до Австрії з метою стимулювання та розвитку відповідних науково-інноваційних сфер. Таке відрахування надається в розмірі 30% від отриманого доходу за календарний рік. При цьому, будь-яка фізична особа (самозайнята особа чи підприємець), яка підпадає під умови надання такої пільги має право на єдинократне відрахування в сумі 132 євро незалежно від того, чи були понесені їм такі витрати. Скористатися таким правом можна протягом п'яти років поспіль [8].

Таким чином, підприємці (в т.ч. самозайняті особи) з отриманого доходу в Австрії сплачують наступні податки: 1) прибутковий за прогресивною шкалою оподаткування; 2) податок на соціальне забезпечення, який консолідує низку обов'язкових платежів: а) пенсійне страхування (ставка для роботодавців складає – 12,55%, для найманого працівника – 10,25%); б) страхування від нещасних випадків (виключно для роботодавців – 1,30%); в) медичне страхування (для роботодавців – 3,78%, для найманого працівника – 3,87%); г) страхування від безробіття (єдина ставка для всіх категорій – 3%); 3) ПДВ при перевищенні річного обороту більш ніж 22000 євро [9].

Оподаткування малого бізнесу в Німеччині регулюється законом Umsatzsteuergesetz (далі – UStG) й містить низку особливостей (§ 19 UStG) [10]. Звернемо увагу на основні.

1. Право вибору порядку сплати податків належить безпосередньо підприємцю, який, саме при реєстрації відповідної організаційно-правової форми суб'єкта господарювання за умови відповідності критеріям малого бізнесу має обрати податкове регулювання. Проте, якщо особа відмовилася від оподаткування за правилами малого бізнесу, таке рішення вона може відізвати тільки через п'ять років (§ 19.1 UStG) [10]. Особи, які не бажають сплачувати податки, як малі підприємці, чи, які не відповідають критеріям малого бізнесу можуть протягом будь-якого податкового періоду перейти на стандартний порядок оподаткування, яке регулюється § 19.2 UStG.

2. Встановлення критеріїв малого бізнесу, дотримання яких надає право вибору спеціального податкового регулювання: а) річний оборот, який підлягає обкладанню ПДВ не перевищує 22000 євро (йдеться про валовий обсяг продажу товарів та надання послуг, включаючи ПДВ за попередній фінансовий рік); б) загальний оборот за фінансовий рік (календарний рік) не перевищує 50000 євро. При цьому, слід виходити з того, що така сума розраховується пропорційно періоду існування суб'єкта підприємництва. Тобто, наприклад, якщо особа відкриває свій бізнес у червні, то до закінчення розрахункового періоду (фінансового року) такому суб'єкту дозволений оборот складає не більш ніж 11000 євро. В іншому випадку така особа має перейти на стандартне оподаткування.

3. Основними перевагами оподаткування за правилами малого бізнесу є: а) звільнення суб'єктів малого бізнесу (KUR) незалежно від виду економічної діяльності від сплати податку з продажу (ПДВ) (Umsatzsteuer) (§ 19.1 UStG); б) звільнення самозайнятих осіб від сплати торгового податку; в) надання права малим підприємствам (GbR) використовувати податкову пільгу у формі податкової знижки (24500 євро) з торгового податку; г) запровадження обмеженої відповідальності для корпорацій (mbH, UG) зі статусом малого бізнесу; д) звільнення від подання попередньої податкової декларації з ПДВ та спрощення бухгалтерського обліку (ведення простої бухгалтерії, що передбачає облік господарських операцій у складі доходів та видатків на підставі ведення касової книги). Під доходами розуміються всі платежі, які отримані від клієнтів у формі доходів. Слід зауважити, що законодавством в даному випадку чітко розмежовані групи видатків, зокрема, амортизаційні (інвестиційні внески) та поточні (платежі постачальникам, контрагентам, фінансовим установам та податковим органам). Оподатковуваний прибуток розраховується за формулою: доходи за відрахуванням видатків та амортизаційних витрат.

4. До основних податків, які сплачують суб'єкти малого підприємництва відносяться наступні: а) прибутковий податок з фізичних осіб (від 14–45% із загальної суми отриманого доходу). Слід зауважити, що законодавством передбачено встановлення мінімального річного неоподаткованого доходу у розмірі – 9984 євро. При отриманні доходу до 54949 євро ставка складає 14%. При перевищенні зазначеної суми податкова ставка складає 45%; б) солідарний податок з фізичних осіб (5,5%); в) корпоративний податок для юридичних осіб (15% від загального прибутку); в) торговий податок (від 7%–15% залежно від виду торгової діяльності юридичної особи), який, зокрема, відноситься до місцевого податку та покликаний рефінансувати витрати місцевих громад, понесені у зв'язку з підтримкою та розвитком інфраструктури; г) податок з продажу (ПДВ) (19%) за виключенням осіб, які обрали оподаткування за правилами малого бізнесу без сплати ПДВ; д) податок на приріст капіталу (для юридичних осіб) – йдеться про оподаткування інвестиційного доходу у формі дивідендів (25%). При цьому, під оподаткування підпадає тільки 60% інвестиційного доходу. Слід зазначити, що в Німеччині встановлені й інші податки. Так, якщо фізична особа приналежна до релігійної громади, то з неї утримується церковний податок у розмірі 8% (Баварія, Баден-Вюртемберг) або 9% (на усіх інших територіях Німеччини) [11].

Певним чином відзначається й практика державної підтримки суб'єктів малого підприємництва у Польщі. Організаційно-правові засади підприємництва в Польщі визначено Законом від 6 березня 2018 р. «Про підприємницьку діяльність» [12]. Слід зазначити, що в економіці цієї держави домінують мікропідприємства, частка яких в структурі суб'єктів господарювання дорівнює близька 97% 9 (2,2 млн.), в той час, як частка малих компаній складає – 2, 2% (49,5 тис.), середніх – 0, 6% (14,4 тис.), великих лише – 0,2% (3,7 тис.) [13]. Кількісні критерії щодо наведеного поділу характеризуються наступними показниками: 1) для мікропідприємств – кількість найманих працівників становить не більш ніж 10 осіб й річний оборот коштів не більше 2 млн. євро; 2) для малих підприємств – кількість найманих працівників становить не більш ніж 50 осіб й річний оборот коштів не більше 10 млн. євро; 3) для середніх підприємств – кількість найманих працівників становить не більш ніж 250 осіб й річний оборот коштів не більше 43 млн. євро [14]. За поділом залежно від організаційно-правової форми власності саме на фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності приходить 87,1% від усіх суб'єктів, в той час як на юридичних – 12, 9% [13]. Якщо звернутися до практики їх розподілу за напрямками економічної діяльності, то слід відмітити, що найбільша їх кількість приходить на ринок послуг – 53,5%, в той час, як на торгівлю припадає – 21,5%, будівництво – 15,6%, промисловість – 9,4%.

Як і в більшості країн ЄС в Польщі достатній розвиток отримав такий напрямок підприємництва як самозайнятість. На сьогодні традиційним є розуміння останнього як самостійної, незалежної, професійної форми праці фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності за власний рахунок. Одними із основних вимог є здійснення діяльності, що не пов'язана з сільськогосподарською та відсутність найманих працівників. За статистичними даними 9% працездатного населення держави складають саме самозайняті особи [13]. Слід зазначити, що відповідно до польського законодавства, одним із основних критеріїв визначення діяльності, як підприємницької є дохідність. Тобто, якщо фізична особа, здійснює діяльність доходи від якої не перевищує 75% мінімальної заробітної плати з розрахунку на місяць (мінімальна заробітна плата 3600 злотих, відповідно, 75% – 2700 злотих (близька 600 євро) така діяльність не вважається підприємницькою, й, відповідно, не виникає обов'язку з державної реєстрації (ст. 5 Закону «Про підприємницьку діяльність»). Слід позитивно оцінити такий підхід, адже, це дозволяє фізичним особам легально додатково здійснювати діяльність, що приносить дохід, й, в цілому призведе до економічного зростання в державі.

Фізичні особи – підприємці можуть сплачувати податки з отриманого доходу за наступними правилами: 1) обрати податок на доходи фізичних осіб на загальних принципах відповідно до прогресивної шкали оподаткування (за ставкою 12%, якщо сума доходу складає до 120 тис. злотих (27 тис. євро) чи 32% в разі перевищення). При цьому, сума неоподаткованого податком мінімуму доходів складає 30 тис. злотих (6792 євро); 2) знаходитись на сплаті прибуткового податку за єдиною ставкою 19%; 3) здійснювати одноразові виплати за зареєстрованим доходом (фіксований податок). Саме ця форма являє собою оподаткування мікробізнесу й обирається безпосередньо підприємцем за умови, що граничний розмір доходу становить не більше 9229400 злотих (2 млн. євро). Особливістю такої моделі оподаткування є встановлення різних ставок податку залежно від виду діяльності. Фактично, найнижчі податки сплачують ті суб'єкти, що здійснюють саме виробництво та торгівлю (3%), в той час, як підприємці, що надають послуги сплачують до бюджету від 12% до 20% свого доходу. Наприклад, для медсестер, акушерів, лікарей приватної практики, зубних техніків, перекладачів, вчителів-репетиторів, перукарів ставка становить – 20% від отриманого доходу; для суб'єктів що надають послуги в сфері паркування, готельного бізнесу, програмного забезпечення, фото та

відео зйомок, туризму, продажу автотранспортних засобів (запчастин до них) – 17% від отриманого доходу; при отриманні доходу від оренди/суборенди на суму, що перевищує 100 тис. злотих (23 тис. євро) на рік ставка податку складає – 12,5%; для ПТ – від 12% до 15%; при продажі деяких майнових і немайнових прав або їх частин – 8,5%; при наданні будівельних робіт, вантажних перевезень понад 2 тон – 3%; від продажу вироблених непромисловим способом товарів рослинного або тваринного походження, сировина для яких була вирощена цим же підприємцем – 2% [15].

Позитивними вадами такої форми державної підтримки є наступні: а) зниження для таких платників внесків на медичне страхування до 4,2% (за загальною системою 9%); б) право вибору сплати податку по закінченню календарного (податкового року) чи за рахунок авансових внесків (щоквартально); в) спрощене ведення податкового обліку (на підставі Податкової книги доходів і видатків (бухгалтерської книги); г) зменшення оподатковуваного доходу на суму понесених витрат; д) запровадження додаткових податкових пільг, як то: встановлення податкових знижок в розмірі податкової ставки для інноваційної діяльності; відрахування із отриманого доходу витрат в зв'язку із запуском дослідного виробництва та виводом продукції на товарний ринок (не більше 30% суми витрат); встановлення 50% знижки на суму податку в зв'язку із роботизацією діяльності [16].

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду державної підтримки малого бізнесу свідчить виключно про позитивні ефекти його розвитку, до яких можна віднести наступні: а) є економіко-правовим механізмом детінізації; б) виступає поштовхом до розвитку підприємницько-творчого потенціалу фізичних осіб (йдеться про самозайнятих осіб); в) створює додаткові робочі місця; г) розширює конкуренцію на ринку праці, що, відповідно, підвищує загальний рівень умов та якості праці; д) призводить до розвитку конкурентного середовища в цілому. Введений в державах Європи механізм оподаткування суб'єктів малого підприємництва характеризується як презумптивний. І в даному випадку йдеться про те, що запроваджена законодавцем модель його застосування визначається в кожному випадку окремо, й залежить, перш за все, від мети податково-правового регулювання, чи то підтримка на державному рівні певних категорій суб'єктів підприємництва, чи стимулювання розвитку окремих сфер економічної діяльності.

Обраний Україною європейський шлях вимагає у процесі післявоєнного реформування податкової системи орієнтуватися саме на сталий досвід країн ЄС. Представляється, що для податкової практики в межах державної підтримки малого підприємництва України, доцільним є, по-перше, введення економічно-обґрунтованих показників малого бізнесу (обсягу доходу та кількості найманих працівників); скасування обмежень за видами діяльності; запровадження стимулювання наукових досліджень та інновацій, де ключовим питанням має стати збільшення видатків на науково-дослідну діяльність, що в цілому, призведе до притоку інвестицій й збільшення кількості робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Коваль Л. П. Використання зарубіжного досвіду оподаткування в системі фінансової підтримки розвитку малого бізнесу. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. № 19. С. 402–405. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/79.pdf>
2. Левшук А. А. Удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки: дис.... канд. економіч. наук: спеціальність: 08.00.08 /Університет державної фіскальної служби України, 2020. 268 с. URL: <https://drive.google.com/drive/u/0/shared-with-me>

3. Мірошниченко М. В. Презумптивне оподаткування: тенденції та перспективи розвитку. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 188-193. URL: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ms_2015_2\(2.2\)_33](http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ms_2015_2(2.2)_33)
4. Михальчинець Г. Т. Оподаткування малого бізнесу як напрям розвитку підприємництва в Україні. *Молодий вчений*. 2014. № 11. С. 79-83. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1557/1/Оподаткування%20малого%20бізнесу%20як%20напряму%20розвитку%20підприємництва%20в%20Україні%2C%2011%2C2014.pdf>
5. Ahmad, Ehtisham and Stern, Nicholas (1991). *The theory and practice of tax reform in developing countries*. Cambridge University Press, Cambridge, UK. URL: <https://www.cambridge.org>
6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Einkommensteuergesetz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/estg/>
8. Income tax in Austria for foreigners. URL: <https://www.academics.com/guide/income-tax-austria>
9. Business Location Austria Tax Aspect. P. 1-23. URL: https://www.advantageaustria.org/ua/zentral/business-guide/investieren-in-oesterreich/standort-oesterreich/steuern/ABA_Deloitte_Tax_Aspects_Austria_2018_EN.pdf
10. Umsatzsteuergesetz. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/
11. Kleinunternehmerregelung 2023: Wichtige Infos für Kleinunternehmer. URL: <https://www.fuer-gruender.de/wissen/unternehmen-fuehren/buchhaltung/kleinunternehmerregelung/waehlen-widerrufen/>
12. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r Prawo przedsiębiorców. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000646>
13. Raport o stanie sektora malych I srednich przedsiebiorstw w Polsce 2022. URL: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-o-stanie-sektora-maych-i-rednich-przedsibiorstw_13_10_2022.pdf P.13
14. Zmiany w prawie przedsiębiorców. URL: <https://kadry.infor.pl/firmy/5773096,zmiany-w-prawie-przedsiębiorców-od-1-lipca-2023.html>
15. Opodatkowanie przedsiębiorców. URL: <https://powroty.gov.pl/opodatkowanie-przedsiębiorców-5300>
16. Korzystne zmiany dla przedsiębiorców – Niskie podatki. URL: <https://www.podatki.gov.pl/niskiepodatki/przedsiębiorca-niskie-podatki/korzystne-zmiany-dla-przedsiębiorców-niskie-podatki/>